

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ВНУТРІШНІХ ХВОРОБ ТВАРИН ТА КЛІНІЧНОЇ
ДІАГНОСТИКИ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри, доцент

 Руслан ДУБІН
« 26 » серпня 2025 р.

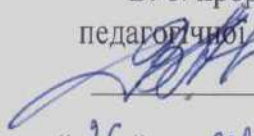
«ПОГОДЖЕНО»

В. о. декана факультету ветеринарної
медицини, доцент

 Катерина РОДІОНОВА.
« 26 » серпня 2025 р.

«ПОГОДЖЕНО»

В. о. проректора з науково-
педагогічної та методичної роботи
Вячеслав СЕДОВ

« 26 » серпня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

ОП 27 ВНУТРІШНІ ХВОРОБИ ТВАРИН

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ	ДРУГИЙ (МАГІСТЕРСЬКИЙ)
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	21 ВЕТЕРИНАРНА МЕДИЦИНА
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	212 ВЕТЕРИНАРНА ГІГІЄНА, САНІТАРІЯ І ЕКСПЕРТИЗА
ОСВІТНЯ ПРОГРАМА	ВЕТЕРИНАРНА ГІГІЄНА, САНІТАРІЯ І ЕКСПЕРТИЗА
СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ	ФАКУЛЬТЕТ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ

Робоча програма з освітнього компонента «Внутрішні хвороби тварин» для здобувачів освітньо-професійної програми «Ветеринарна медицина» спеціальності 212 «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза» за другим (магістерським) рівнем вищої освіти.

Розробники:

Дубін Руслан Анатолійович, завідувач кафедри внутрішніх хвороб тварин і клінічної діагностики, кандидат ветеринарних наук, доцент.

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри внутрішніх хвороб тварин та клінічної діагностики

Протокол від «26» серпня 2025 року № 1

Завідувач кафедри

(підпис)

Руслан ДУБІН
(прізвище та ініціали)

Гарант освітньої програми

(підпис)

Людмила ТАРАСЕНКО
(прізвище та ініціали)

1. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма здобувача вищої освіти	Характеристика освітнього компонента	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 21 Ветеринарна медицина	Обов’язкова	
Модулів – 1		Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		4-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____	Галузь знань 21 Ветеринарна медицина	Семестр	
Загальна кількість годин – 120		7-й	
	Спеціальність: 212 Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза	Лекції	
Освітня програма Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза			
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 5,09 самостійної роботи студента – 5,82	Рівень вищої освіти: Другий (Магістерський)	28 год	-
	Мова навчання: українська	Лабораторні	
		28 год.	-
		Практичні, семінарські	
		-	
		Самостійна робота	
		64 год.	-
		Індивідуальні завдання:	
		- год.	
	Вид контролю:		
іспит	-		

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить - 56 / 64

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Вступ. Освітній компонент «Внутрішні хвороби тварин» включає дві частини: перша - загальна терапія і профілактика внутрішніх хвороб тварин, друга спеціальна патологія, терапія і профілактика - вивчає хвороби окремих систем і органів, хвороби, спричинені порушенням обміну речовин, особливості перебігу хвороб у молодняку, птиці, дрібних домашніх тварин і хутрових звірів.

Мета: Вивчення освітнього компонента є оволодіння здобувачами вищої освіти теоретичними і практичними знаннями з вивчення основних внутрішніх хвороб тварин їх етіології, патогенезу, симптомів, перебігу, діагностики, диференційної діагностики, лікування та профілактики.

Предметом освітнього компонента «Внутрішні хвороби тварин» є захворювання, їх етіологія, патогенез, методи діагностики, лікування та профілактики.

Завдання:

- вивчення основних причин хвороб внутрішніх органів та факторів, що сприяють їх виникненню;
- вивчення розвитку патологічного процесу, тобто патогенезу, за внутрішніх хвороб тварин;
- на основі даних анамнезу, результатів клінічного, лабораторного та інших спеціальних методів дослідження хворих тварин уміти поставити діагноз хвороби, у тому числі за субклінічного перебігу.
- навчити здобувачів вищої освіти аналізувати зміни різних показників крові, сечі, вмісту рубця та інших біологічних субстратів з метою глибокого проникнення в суть патологічного процесу та діагностування внутрішніх хвороб, контролю за їх розвитком та виясненням прогнозу;
- навчити здобувачів вищої освіти правильно визначати комплекс лікувальних заходів (дієто- і фізіотерапія, етіотропна і патогенетична терапія) та обґрунтовувати їх фармакодинаміку за конкретної хвороби, правильно вводити ліки, контролювати процес одужання або своєчасно виявляти нові ускладнення;
- навчити здобувачів вищої освіти розробляти і впроваджувати в практику комплекс загальних профілактичних заходів з метою попередження виникнення внутрішніх хвороб, а в разі їх появи - подальшого поширення.

У результаті вивчення освітнього компонента здобувач вищої освіти повинен:

знати:

- загальну профілактику внутрішніх хвороб тварин;
- методи дослідження хворих тварин;
- методи і техніку введення лікарських речовин;
- види і методи терапії;
- нозологію внутрішніх хвороб;

- етіологію, патогенез, етапи побудови діагнозу, синдроматику хвороб, методи діагностики, лікування і профілактики внутрішніх хвороб тварин;

уміти:

- володіти технікою застосування основних та спеціальних методів дослідження та надання лікувальної допомоги;
- виконувати лабораторні методи дослідження крові, сечі, молозива, молока, калу, вмісту передшлунків;
- аналізувати одержані результати досліджень, їх причини, діагностичне і прогностичне значення;
- діагностувати хвороби, назначати і проводити лікування;
- організовувати заходи щодо профілактики внутрішніх хвороб тварин.

3. КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

В результаті вивчення освітнього компонента «*Внутрішні хвороби тварин*» у здобувача вищої освіти формуються:

Інтегральні компетентності (ІК):

Здатність розв'язувати складні завдання і проблеми у галузі ветеринарної гігієни, санітарії і експертизи або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень, упровадження інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу, пошуку, оброблення інформації з різних джерел.

ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях та здійснювати просвітницьку діяльність.

ЗК 3. Знання та розуміння предметної галузі та професії.

ЗК 6. Здатність проведення досліджень на належному рівні, приймати обґрунтовані рішення, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК 7. Здатність спілкуватися з нефахівцями своєї галузі (з експертами з інших галузей).

ЗК 9. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.

ЗК 10. Прагнення до збереження довкілля.

Фахові (спеціальні) компетентності:

ФК 4 (СК 4). Здатність використовувати знання про хвороби тварин різної етіології для здійснення державного (внутрішнього) контролю на підконтрольних потужностях.

ФК 19. (СК 19) Здатність вирішувати питання загальної ветеринарної превенції на підприємствах з виробництва і переробки продукції тваринництва, яка охоплює ветеринарно-санітарне оцінювання систем і способів утримання тварин, безпечності кормів, кормових добавок тощо, технологічного обладнання, способів догляду, годівлі, а також забезпечення належного санітарного стану тваринницьких потужностей.

ФК 20. (СК 20) Володіти знаннями з біобезпеки та біоетики, моральноетичними нормами, правилами і принципами використання біологічних агентів тощо.

Програмні результати навчання:

ПРН 5. Володіти знаннями про хвороби тварин різної етіології та уміти застосовувати адекватні методи і методики клінічних та лабораторних досліджень для контролю стану здоров'я тварин різних класів і видів, знати шляхи подальшого використання хворих тварин і продукції, одержаної від них, а також від тварин, підданих лікуванню, профілактичним чи іншим обробкам тощо.

ПРН 18. Уміти проводити необхідні клінічні та лабораторні дослідження для загальної ветеринарної превенції на потужностях з виробництва і переробки продуктів тваринництва, здійснювати ветеринарно-санітарне оцінювання систем і способів утримання тварин, визначати безпечність кормів, кормових добавок тощо, а також для забезпечувати належний санітарний стан тваринницьких потужностей.

4. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	Усього	у тому числі			
		Лекцій	Практичних	Лабораторних	Самостійних
1	2	3	4	5	6
Модуль 1.					
Змістовий модуль 1. Загальна терапія та хвороби серцево-судинної і дихальної систем.					
Тема 1. Визначення предмета. Основні етапи розвитку вчення про внутрішні хвороби тварин. Принципи, види і методи терапії.	8	2	-	2	4
Тема 2. Загальна терапія і профілактика внутрішніх хвороб тварин. Теоретичні основи і практичні аспекти диспансеризації тварин. Терапевтична техніка	8	2		2	4
Тема 3. Поняття про фізіотерапію і фізіопрофілактику. Принципи та класифікація сучасних методів фізіотерапії	8	2	-	2	4
Тема 4. Хвороби серцево-судинної системи. Класифікація. Поширення. Загальні симптоми і синдроми. Хвороби перикарда.	8	2		2	4

Разом за змістовим модулем 1	32	8	-	8	16
Змістовий модуль 2. Хвороби серцево-судинної системи та травлення.					
Тема 5. Хвороби міокарда і ендокарда.	8	2	-	2	4
Тема 6. Хвороби системи дихання. Класифікація і поширення. Симптоми і синдроми за хвороб органів дихання. Хвороби дихальних шляхів.	8	2		2	4
Тема 7. Хвороби легенів запального та незапального характеру	8	2		2	4
Тема 8. Хвороби плеври: плеврит, гідро- і пневмоторакс	8	2		2	4
Тема 9. Хвороби системи травлення. Класифікація, поширення, симптоми та синдроми хвороб системи травлення.	8	2		2	4
Тема 10. Хвороби нирок. Принципи терапії і профілактики. Хвороби сечових шляхів. Сечокам'яна хвороба тварин. Поширення, загальні принципи діагностики і терапії	8	2		2	4
Тема 11. Хвороби системи крові. Поширення, загальні принципи діагностики і терапії	8	2		2	4
Тема 12. Хвороби нервової системи. Поширення, загальні принципи діагностики і терапії.	8	2		2	4
Тема 13. Функціональні захворювання нервової системи у тварин. Поширення, загальні принципи діагностики і терапії.	12	2		2	8
Тема 14. Алергічні й аутоімунні хвороби шкіри тварин. Поширення, загальні принципи діагностики і терапії. Хвороби хутрових звірів	12	2		2	8
Разом за змістовим модулем 2	88	20	-	20	48
Усього годин	120	28	-	28	64

5.1. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

5.1. ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Змістовий модуль 1. Загальна терапія та хвороби серця та дихання

Тема лекційного заняття 1. Визначення предмета ВНХ.

План: Ознайомлення з загальною профілактикою внутрішніх хвороб тварин. Вивчення ролі ветеринарної науки і практики у профілактиці внутрішніх незаразних хвороб тварин. Аналіз та особливості профілактики внутрішніх хвороб тварин у господарствах різної форми власності. Особливості

клінічного обстеження хворих тварин. Вивчення основних вимог що до особистої гігієни, техніки безпеки під час дослідження та лікування тварин та при роботі з хворими тваринами. Проведення диспансеризації сільськогосподарських тварин: аналіз виробничих показників, умов утримання та годівлі, визначення клінічного статусу, аналіз якості кормів, проведення лабораторних досліджень.

Тема лекційного заняття 2. Загальна терапія і профілактика внутрішніх хвороб тварин.

План: Вивчення основних правил і принципів терапії. Види терапії та їх загальна характеристика. Вивчення етіотропної терапії. Вивчення патогенетичної терапії та її зв'язок з іншими видами терапії.

Тема лекційного заняття 3. Поняття про фізіотерапію і фізіопрофілактику.

План: Вивчення неспецифічної стимулювальної терапії: різновиди і механізм дії. Протеїно – та імуностимулювальна терапія. Відпрацювання видів терапії (етіотропна, патогенетична, рефлексотерапія, замінна терапія, фармакотерапія, фітотерапія, дієтотерапія), методів терапії (фізіотерапія та фізіопрофілактика, електротерапія, гідро- та термотерапія, механотерапія), терапевтичної техніки (методи введення лікарських речовин, зондування, додаткові методи). Оформлення клінічної документації, вивчення звітності та обліку у ветеринарній медицині.

Тема лекційного заняття 4. Хвороби серцево-судинної системи.

План: Вивчення хвороб серцево-судинної системи. Класифікація, поширення. Загальні симптоми і синдроми хвороб серцево-судинної системи. Вивчення хвороб перикарда (травматичний перикардит).

Змістовий модуль 2. Хвороби серцево-судинної системи та травлення.

Тема лекційного заняття 5. Хвороби перикарда, міокарда і ендокарда.

План: Вивчення хвороб перикарда (травматичний перикардит). Проведення дослідження тварин у разі захворювання серцево-судинної системи: хвороби міокарда, ендокарда, судин, пороки серця. Вивчення класифікації хвороб, встановлення діагнозу, призначення та проведення лікувально-профілактичних заходів.

Тема лекційного заняття 6. Хвороби системи дихання.

План: Класифікація, поширення, синдроми і симптоми при хворобах органів дихання. Вивчення бронхітів (етіологія, патогенез, клініка, діагноз, диференційний діагноз, лікування та профілактика)

Тема лекційного заняття 7. Хвороби легень запального та незапального характеру.

План: Дослідження тварин у разі захворювання хвороби легень запального характеру: класифікація пневмоній за етіологією, ступенем ураження, характером ексудату. Вивчення катаральної пневмонії (етіологія, патогенез, клініка, діагноз, диференційний діагноз, лікування та профілактика), хвороби легень незапального характеру, класифікація емфізем, хвороби плеври. Пневмонії: ателектатична, метастатична, гіпостатична, аспіраційна, некротична, гнійна.

Тема лекційного заняття 8. Хвороби плеври: плеврит, гідро- і пневмоторакс.

Тема лекційного заняття 9. Хвороби системи травлення.

План: Поширення хвороб, синдроми захворювання органів травлення. Дослідження тварин з хворобами ротової порожнини, стравоходу, передшлунків та сичуга: гіпотонія і атонія передшлунків (етіологія, патогенез, клініка, діагноз, диференційний діагноз, лікування та профілактика).

Тема лекційного заняття 10. Хвороби шлунка і кишечника з синдромом колік. План: Хвороби шлунка та кишок: гастрит, виразкова хвороба, гастроентерит. Вивчення хвороб шлунка і кишок з синдромом кольок: розширення шлунка, катаральна ентералгія, метеоризм кишечника, застій, обтурація, механічна непрохідність та тромбоемболія). Хвороби шлунка і кишечника: гастрит, виразкова хвороба, гастроентерит, гастроентероколіт.

План: Хвороби шлунка та кишок: гастрит, виразкова хвороба, гастроентерит. Вивчення хвороб шлунка і кишок з синдромом кольок: розширення шлунка, катаральна ентералгія, метеоризм кишечника, застій, обтурація, механічна непрохідність та тромбоемболія).

Хвороби печінки і жовчних шляхів.

План: Класифікація та поширення хвороб печінки. Синдроми захворювань печінки і жовчних шляхів. Вивчення гепатиту (паренхіматозний і гнійний). Гепатодистрофія (жирова і токсична, амілоїдоз печінки). Цироз печінки. Диференціальна діагностика, лікування і профілактика хвороб печінки. Вивчення хвороб жовчних шляхів: жовчнокам'яна хвороба, холецистит і холангіт. Дослідження тварин з хворобами очеревини. Перитоніт. Водянка черевної порожнини. Диференціальна діагностика, лікування і профілактика.

Тема лекційного заняття 11. Хвороби, зумовлені порушенням обміну речовин. План: Класифікація, поширення, особливості перебігу та діагностика. Вивчення хвороб, що зумовлені переважним порушенням білкового, вуглеводного та ліпідного обмінів: кетоз корів і овець, міоглобінурія, ожиріння, аліментарна дистрофія. Хвороби, зумовлені порушенням обміну макроелементів: остеодистрофія (аліментарна, ензоотична, вторинна), гіпомагніємія (пасовищна тетанія), післяродова гіпофосфатемія. Мікроелементози тварин Поширення, загальні принципи діагностики і профілактики. Йодна недостатність. гіпокобальтоз, гіпокупроз, недостатність цинку (параксратоз поросят), марганцю, фтору, селену. Надлишок фтору, бору, селену, нікелю, стронцію і молібдену. Гіповітамінози. Недостатність жиророзчинних вітамінів: А, D, E, K. Недостатність водорозчинних вітамінів: тіаміну, рибофлавіну, нікотинової кислоти, піридоксину, ціанокобаламіну, аскорбінової кислоти. Гіпервітамінози A і D. Диференціальна діагностика, лікування і профілактика тварин з порушення обмінних процесів.

Хвороби ендокринної системи.

План: Вивчення причин і механізмів розвитку ендокринопатій та їх класифікація. Дисфункція гіпоталамуса і гіпофіза. Нецукровий діабет. Хвороби надниркових залоз: гіпоадренкортицизм і синдром Кушинга. Порушення ендокринної функції підшлункової залози. Цукровий діабет. Хвороби прищитоподібних залоз: гіпопаратиреоз, післяродова гіпокальціємія.

Хвороби щитоподібної залози: гіпотиреоз, ендемічний зоб, дифузний токсичний зоб. Порушення ендокринної функції тимуса.

Тема лекційного заняття 12. Хвороби нирок.

План: Класифікація та основні синдроми хвороб сечовидільної системи. Вивчення хвороб нирок: гломерулонефрит (нефрит), пієлонефрит та його ускладнення (пери- і паранефрит, піонефроз), абсцес нирки, нефросклероз, нефроз (нефротичний синдром), гідронефроз. Диференціальна діагностика, лікування і профілактика хвороб нирок. Вивчення хвороб сечових шляхів: уроцистит. нейрогенна дисфункція сечового міхура (спазм сфінктера, парез і параліч сечового міхура). Сечокам'яна хвороба (нефро- і уролітіаз). Хронічна гематурія великої рогатої худоби. Захворювання нижніх відділів сечовивідних шляхів: непрохідність уретри і уретрит, встановлення діагнозу, призначення та проведення лікувально-профілактичних заходів.

Хвороби системи крові.

План: Вивчення хвороб системи крові. Класифікація хвороб системи крові. Вивчення анемій: постгеморагічна, гіпопластична (мієлотоксична і аліментарно-дефіцитна) і гемолітична (токсична, післяродова гемоглобінурія корів, пароксизмальна гемоглобінурія, ізо- та аутоімунна). Лікування та профілактика анемій. Геморагічні діатези: гемофілія і тромбоцитопенія. Пухлинні ураження системи крові (гемобластози): лейкози (лейкемія), гематосаркоми.

Тема лекційного заняття 13. Хвороби нервової системи. План: Класифікація і синдроми хвороб нервової системи. Судинні розлади головного мозку, теплове перегрівання (гіпертермія), сонячний удар (гіперінсоляція); ішемія і гіперемія головного мозку та його оболонок. Водянка шлуночків мозку (гідроенцефалія). Вивчення хвороб головного і спинного мозку та мозкових оболонок запального характеру: менінгіт, енцефаліт, мієліт, менінгоенцефаліт, менінгомієліт. Функціональні нервові хвороби: неврози, епілепсія, еклампсія. Стрес та його профілактика.

Алергічні й аутоімунні хвороби шкіри тварин. План: Аутоімунні хвороби. Загальна характеристика аутоімунних хвороб. Ідіопатичні хвороби: аутоімунна гемолітична хвороба новонароджених тварин, аутоімунні гемолітичні анемії собак і кішок (АГА), аутоімунний дерматоз (червона вовчанка). Диференціальна діагностика, лікування і профілактика хвороб імунної системи. Загальні механізми алергічних реакцій. Медіатори алергічних реакцій, їх біологічна дія. Методи діагностики алергічних хвороб. Загальні принципи і методи лікування алергічних хвороб: антигістамінні і протизапальні, серцеві та спазмолітичні засоби. Фітотерапія за алергічних хвороб.

Тема лекційного заняття 14. Хвороби хутрових звірів. Біологічні особливості хутрових звірів. Поширення, діагностика і профілактика за внутрішніх хвороб хутрових звірів.

План: Біологічні особливості хутрових звірів. Поширення внутрішніх хвороб хутрових звірів. Вивчення респіраторних хвороб, риніт, бронхопневмонія. Хвороби системи травлення: стоматит, гостре розширення шлунка,

гастроентерит, інвагінація кишок, копростаз. Гепатодистрофія у хутрових звірів. Хвороби нирок і сечових шляхів: гломерулонефрит, пієлонефрит, уроцистит, уролітіаз. Синдром дизурії. Хвороби нервової системи: самоїдання. Хвороби крові: аліментарна анемія. Хвороби обміну речовин, гіповітамінози А, D, E, C, K і групи B. Токсикоз вагітних самок. Лактаційне виснаження самок. Хвороби шкірного покриву, січення і випадіння волосся. Профілактика хвороб хутрових звірів.

5.2 ТЕОРИТИЧНИЙ ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (КУРС ЛЕКЦІЙ)

Денна форма навчання

№	Змістовий модуль, теми лекцій і орієнтирний перелік питань
1	2
Змістовий модуль 1 Хвороби травлення, печінки і жовчних шляхів. (8 год).	
1.1	Тема 1. Тема лекційного заняття 1. (2 год) 1. Вступна лекція. 2. Визначення предмета. 3. Основні етапи розвитку вчення про внутрішні хвороби тварин. Принципи, види і методи терапії.
1.2	Тема 2. Загальна терапія і профілактика внутрішніх хвороб тварин. (2 год). 1. Диспансеризація, її теоретичні основи. 2. Диспансеризація великої рогатої худоби. 3. Диспансеризація коней. 4. Диспансеризація свиней..
1.3	Тема 3 Поняття про фізіотерапію і фізіопрофілактику. (2 год). 1.Методи терапії. 2. Фізіотерапія: фототерапія, електротерапія. 3. Інгаляційна терапія. 4. Гідротерапія.
1.4	Тема 4. Хвороби серцево-судинної системи (2 год). 1.Класифікація хвороб серцево-судинної системи 2.Синдром серцево-судинної недостатності. 3. Хвороби перикарда: перикардит, гідроперикард.
Змістовий модуль 2. Хвороби сечової, нервової системи, шкіри та хутрових звірів. Хвороби системи крові (10 год).	
2.1	Тема 5. Хвороби системи дихання. (2 год). 1. Риніт. 2. Ларингіт. 3. набряк гортані. 4. Бронхіальна астма. 5. Бронхіт. 6.Емфізема легень. 7. Гіперемія і набряк легень. 8. Легенева кровотеча

2.2	Тема 6. Хвороби системи травлення. (2 год). 1. Стоматит. 2. Фарингіт. 3. Закупорення стравоходу. 4. Розширення стравоходу. 5. Гастрит. 6. Ерозивно-виразковий гастрит. 7. Гастроентерит 8. Гіпотонія передшлунків. 9. Парез рубця. 10. Тимпанія рубця. 11. Ацидоз рубця. 12. Алкалоз рубця. 13. Травматичний ретикуліт. 14. Закупорення книжки. 15. Зміщення сичуга
2.3	Тема 7. Хвороби печінки і підшлункової залози. (2 год). 1. Синдроми за хвороб печінки і жовчних шляхів. 2. Гепатит. 3. Гепатодистрофія. 4. Цироз печінки. 5. Панкреатит. 6. Кіста підшлункової залози. 7. Пухлини підшлункової залози.
2.4	Тема 8. Хвороби, зумовлені порушенням обміну речовин. Класифікація, поширення, особливості перебігу та діагностики. Хвороби, зумовлені переважним порушенням білкового, вуглеводного і ліпідного обмін. Хвороби, зумовлені порушенням обміну макроелементів. Мікроелементози і гіповітамінози тварин. Поширення, загальні принципи діагностики і профілактики. (2 год). 1. Класифікація, особливості перебігу та діагностики. 2. Хвороби спричинені порушенням білкового і вуглеводного обміну. 3. Кетоз. 4. Міоглобінурія
2.5	Тема 9. Хвороби ендокринної системи. Поширення, загальні принципи діагностики і терапії. Хвороби молодняку. Поширення, загальні принципи діагностики і терапії. (2 год). 1. Особливості вікової фізіології молодняку. 2. Імунний захист новонародженого молодняку. 3. Імунодефіцитний стан молодняку. 4. Класифікація хвороб молодняку.
2.6	Тема 10. Хвороби нирок. Принципи терапії і профілактики. Хвороби сечових шляхів. Сечокам'яна хвороба тварин. Поширення, загальні принципи діагностики і терапії. (2 год). 1. Нефроз.

	2. Нефросклероз. 3. Полікістоз нирок. 4. Гідронефроз. 5. Синдром ниркової недостатності.
2.7	Тема 11. Хвороби системи крові. Поширення, загальні принципи діагностики і терапії. (2 год). 1. Анемії. Класифікація. 2. Постгеморагічна анемія. 3. Гемолітична анемія. 4. Дисгемопоетична анемія.
2.8	Тема 12. Хвороби нервової системи. Поширення, загальні принципи діагностики і терапії. (2 год). 1. Класифікація хвороб центральної нервової системи. 2. Синдроми. 3. Судинні хвороби головного мозку. 4. Теплове перегрівання, сонячний удар. 5. Гіперемія головного мозку 6. Ішемія. 7. Водянка шлуночків мозку 8. Неврози. 9. Епілепсія. 10. Еклампсія. 11. Стрес у тварин.
2.9	Тема 13. Алергічні й аутоімунні хвороби шкіри тварин. Поширення, загальні принципи діагностики і терапії. (2 год). 1. Методи діагностики та лікування алергічних станів та хвороб. 2. Кормова алергія. 3. Лікарська алергія. 4. Основні напрями профілактики імунної патології.
2.10	Тема 14. Хвороби хутрових звірів. (2 год). 1. Хвороби органів дихання. 2. Хвороби органів травлення. 3. Хвороби нирок і сечових шляхів. 4. Хвороби, спричинені порушенням обміну речовин.

5.3 ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна форма
1.	Особиста гігієна, техніка безпеки при дослідженні та лікуванні тварин. Клінічна документація. Терапевтична техніка. Зовнішні методи застосування ліків.	2

2.	Ентеральні методи введення лікарських препаратів. Клізми. Парентеральне введення ліків.	2
3.	Етіотропна і патогенетична терапія. Новокаїнові блокади, протистрессова терапія, рефлексотерапія. Неспецифічна стимулювальна терапія.	2
4.	Фізіотерапія. Механізм дії, показання, методика застосування фото-, електро-, гідро- та механотерапії	2
5.	Клініко-лабораторні і спеціальні методи дослідження тематично-хворих тварин у клініці з патологією серцево-судинної системи.	2
6.	Діагностика, лікування та профілактика за хвороб перикарда. Діагностика, лікування та профілактика за хвороб міокарда. Діагностика, лікування та профілактика хвороб ендокарда та пороків серця.	2
7.	Клініко-лабораторні і спеціальні методи дослідження тематично-хворих тварин у клініці з патологією органів дихання. Діагностика, лікування та профілактика за хвороб дихальних шляхів.	2
8.	Діагностика, лікування та профілактика за пневмоній та хвороб легенів незапального характеру: емфізема, набряк легенів, легенева кровотеча.	2
9.	Діагностика, лікування та профілактика за хвороб передшлунків жуйних.	2
10.	Діагностика, лікування та профілактика за хвороб шлунка і кишечника з синдромом колік. Ентералгія, розширення шлунка, метеоризм кишечника. Хімо- і копростаз. Діагностика, лікування та профілактика за хвороб шлунка і кишечника: гастрит, гастроентерит, виразкова хвороба. Хвороби очеревини.	2
11.	Клініко-лабораторні і спеціальні методи дослідження, лікування та профілактика за хвороб печінки і жовчних шляхів. Клініко-лабораторні і спеціальні методи дослідження та лікування за хвороб підшлункової залози.	2
12.	Діагностика, лікування та профілактика хвороб, зумовлених переважним порушенням білкового, вуглеводного і ліпідного обміну.	2
13.	Клініко-лабораторні і спеціальні методи дослідження за порушення обміну макроелементів у тварин.	2
14.	Діагностика, лікування та профілактика за мікроелементозів тварин. Діагностика, лікування та профілактика хвороб, спричинених порушенням обміну вітамінів. Діагностика, лікування та профілактика за постнатальних хвороб молодняку: гіпопластична анемія, паракератоз поросят, періодична	2

	тимпанія телят, безоарна хвороба, білом'язова хвороба, ензоотична атаксія ягнят. Діагностика, лікування та профілактика за функціональних нервових хвороб. Епілепсія, еклампсія і неврози.	
Разом		28

5.4 САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Питання (Тема)	Кількість годин
		денна форма
1.	Рефлексотерапія. Лізато-, органо- і тканинна терапія. Симптоматична терапія. Види теплових процедур. Замінна терапія. Гемотрансфузія. Гормонотерапія.	4
2.	Дієтотерапія. Апітерапія. Гідро- і термотерапія. Лазеротерапія. Аероіонотерапія. Механотерапія. Нетрадиційна терапія: гомеопатія і антигомотоксична терапія.	4
3	Гідроперикард. Розширення серця. Інфаркт міокарда.	4
4.	Пороки серця. Хвороби судин: артеріосклероз, тромбоз судин. Гіпертензія, її причини і діагностика. ЕКГ.	4
5.	Кровотеча з носа. Гайморит і фронтит. Ларингіт. набряк гортані. Трахеїт.	4
6.	Хвороби легень. Гіперемія і набряк Хвороби плеври. Грудна водянка (гідроторакс). Пневмоторакс. легень. Інтерстиціальна емфізема легень. Легенева кровотеча.	4
7.	Параліч глотки. Хвороби стравоходу. Румініт. Паракератоз рубця.	4
8.	Холелітіаз. Цироз і амілоїдоз печінки.	4
9.	Пухлини підшлункової залози. Атрофія підшлункової залози.	4
10.	Післяпологова гемоглобінурія корів. Пароксизмальна гемоглобінурія.	4
11.	Клітинні та гуморальні фактори імунного захисту. Імунодефіцитний стан.	4
12.	Нефросклероз. Гідронефроз.	4
13.	Основні синдроми при хворобах нервової системи. Гіперемія та ішемія головного мозку. Водянка шлуночків мозку.	4
14.	Основні синдроми, що виникають при патології підшлункової залози. Кіста і пухлини, некроз і атрофія панкреас. Порушення функцій гіпоталамуса і гіпофіза (нецукровий діабет).	6

15.	Діагностика імунодефіцитного стану. Диференціація рота- і коронавірусних ентеритів, анаеробної ентеротоксемії, пупкового сепсису від неінфекційних хвороб.	6
Разом		64

5.5 ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальне навчально-дослідне завдання є формою індивідуально-консультативної роботи викладача зі здобувачами вищої освіти, яка здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи.

Орієнтовний перелік тем індивідуальних завдань для самостійної роботи здобувачів вищої освіти.

1. Міокардіодистрофія.
2. Міокардит.
3. Бронхіт.
4. Катаральна бронхопневмонія.
5. Стоматит.
6. Фарингіт.
7. Атонія передшлунків.
8. Тимпанія рубця.
9. Ацидоз рубця.
10. Алкалоз рубця.
11. Травматичний ретикуліт.
12. Закупорення книжки.
13. Гастрит.
14. Виразкова хвороба.
15. Гастроентерит.
16. Гастроентероколіт.
17. Розширення шлунка.
18. Метеоризм кишечника.
19. Катаральна ентералгія.
20. Хімостаз.
21. Копростаз.
22. Гепатит.
23. Гепатодистрофія.
24. Холелітіаз.
25. Асцит.
26. Гломерулонефрит.
27. Пієлонефрит.
28. Нефроз.
29. Уроцистит.

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Викладання освітнього компонента здійснюється у формі читання лекцій, проведення лабораторних занять. Передбачається участь здобувачів у теоретичних конференціях, виступах з доповідями. Важливим елементом

навчання є самостійна робота та виконання індивідуального навчально-дослідного завдання (ІНДЗ).

Основними методами досягнення навчальних цілей є:

- проведення оглядових та проблемних лекцій. Вивчення лекційного матеріалу дасть змогу здобувачам придбати теоретичні знання з освітнього компонента Внутрішніх хвороб тварин;

- участі в лабораторних заняттях. Вирішення практичних завдань формує вміння і навички прикладного застосування теоретичних знань та передбачає рішення задач, розгляд ситуацій з внутрішніх незаразних хвороб тварин. Під час консультацій здобувачі отримують відповіді на окремі теоретичні чи практичні питання та пояснення певних теоретичних положень освітнього компонента; виконання самостійної роботи.

Вивчення курсу передбачає самостійне опрацювання здобувачами комплексу основної і додаткової наукової літератури, періодичних видань, інформаційних ресурсів.

Під час проведення лекційних і лабораторних занять з освітнього компонента «Внутрішні хвороби тварин» застосовують словесні, інноваційні, наочні та практичні методи навчання.

Найбільш часто на лекціях використовується пояснювально-інформативний метод з елементами проблемного підходу. Лекційний курс ведеться з використання мультимедійної техніки, що дозволяє демонструвати основні таблиці, фотографії, схеми, що розкривають зміст конкретної теми.

Проведення лабораторних занять передбачає використання всієї системи прийомів, які дозволяють розвивати набувати практичних навичок роботи з лабораторним обладнанням, устаткуванням, вимірювальною апаратурою, обчислювальною технікою, оволодівати методикою експериментальних досліджень у конкретній предметній галузі. При проведенні лабораторних занять з освітнього компонента «Внутрішні хвороби тварин» застосовують словесні (бесіда, пояснення, розповідь, дискусія), інноваційні (мозковий штурм, робота в групах, метод презентації), наочні (ілюстрація, демонстрація). Відповідність програмних результатів та методів навчання зазначено у табл. 1.

Таблиця 1.

Відповідність програмних результатів та методів навчання

Результати навчання	Методи навчання
ПРН 5. Володіти знаннями про хвороби тварин різної етіології та уміти застосовувати адекватні методи і методики клінічних та лабораторних досліджень для контролю стану здоров'я тварин різних класів і видів, знати шляхи подальшого використання хворих тварин і продукції, одержаної від них, а також від тварин, підданих лікуванню, профілактичним чи іншим обробкам тощо.	Словесні: розповідь, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), робота з книгою (читання, виписування, складання плану, конспектування, виготовлення таблиць, графіків, тощо). 2. Наочні: демонстрація, ілюстрація, спостереження. 3. Практичні: лабораторний метод. . Інтерактивні технології навчання - використання мультимедійних технологій, case-діалогове навчання.

ПРН 18. Уміти проводити необхідні клінічні та лабораторні дослідження для загальної ветеринарної превенції на потужностях з виробництва і переробки продуктів тваринництва, здійснювати ветеринарно-санітарне оцінювання систем і способів утримання тварин, визначати безпечність кормів, кормових добавок тощо, а також для забезпечувати належний санітарний стан тваринницьких потужностей.	Словесні: розповідь, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), робота з книгою (читання, виписування, складання плану, конспектування, виготовлення таблиць, графіків, тощо). 3. Практичні: лабораторний метод. 4. Активні методи навчання - використання технічних засобів навчання, використання проблемних ситуацій, екскурсії, заняття на виробництві, самооцінка знань, імітаційні методи навчання (побудовані на імітації майбутньої професійної діяльності), використання навчальних та контролюючих тестів, використання опорних конспектів лекцій та інші).
---	--

7. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Оцінювання знань здобувачів з освітнього компонента «Внутрішні хвороби тварин» здійснюється у формі поточного, модульного (рубіжного) та підсумкового контролів, які передбачені «Положенням про систему оцінювання знань здобувачів вищої освіти в Одеському державному аграрному університеті» (нова редакція), затвердженим наказом ректора ОДАУ № 106-заг від 30 квітня 2025 року.

Якість засвоєння змісту освітнього компоненту (незалежно від форми контролю) в Університеті оцінюється за 100-бальною шкалою з наступним переведенням у національну шкалу (чотирибальну – «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно» чи вербальну – «зараховано», «незараховано») та шкалу ЄКТС згідно з таблицею 2.

Таблиця 2

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Екзамен	Залік
90-100	A	Відмінно	зараховано
82-89	B	Добре	
74-81	C		
64-73	D	Задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно	не зараховано
1-34	F		

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами і критерії оцінювання наведена в таблиці 3.

Реалізація основних завдань оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти в Університеті досягається системними підходами до оцінювання та комплексністю застосування різних видів контролю.

Поточний контроль - це оцінка роботи здобувачів вищої освіти за всіма видами аудиторних занять (лекції, семінарські, практичні, лабораторні

заняття) та самостійної роботи, яка відображає навчальні досягнення здобувачів в освоєнні програмного матеріалу освітнього компонента. Форму проведення поточного контролю під час навчальних занять визначає викладач.

Модульний контроль успішності здобувачів вищої освіти здійснюється для перевірки рівня засвоєння навчального матеріалу в кінці кожного навчального модуля (змістовного). Основні завдання модульного контролю полягають у підвищенні мотивації здобувачів вищої освіти до опанування навчального матеріалу, активізації спільної систематичної роботи викладачів і здобувачів вищої освіти упродовж семестру, а також в удосконаленні рівня організації освітнього процесу в Університеті.

Змістовний модуль (модуль) - запланована сукупність тем, що реалізується відповідними формами навчального процесу та підлягає модульному контролю. Модульний контроль проводиться за розкладом аудиторних занять у формі за рішенням кафедри. До модульного контролю допускаються здобувачі вищої освіти, які виконали індивідуальний навчальний план, тобто передбачені в конкретному змістовому модулі всі види навчальної роботи. Бал за модуль розраховується з урахуванням балів за поточний контроль і модульну контрольну роботу. Оцінювання поточного та модульного контролів здійснюється за 100-бальною шкалою з подальшим переведенням у національну шкалу та шкалу ECTS (табл.2).

Здобувач вищої освіти, який не брав участь у виконанні всіх видів робіт, передбачених робочою програмою або не склав модульний контроль, має право на його відпрацювання, відповідно до графіку відпрацювань, затвердженого кафедрою внутрішніх хвороб тварин та клінічної діагностики.

З метою підвищення мотивації до систематичної активної роботи протягом усього періоду навчання за відповідним освітнім рівнем вищої освіти, переорієнтацію їхніх цілей з отримання позитивної оцінки на формування стійких знань, умінь та навичок; систематизації знань та активне їх засвоєння упродовж навчального року; подолання елементів суб'єктивізму під час оцінювання знань в Університеті передбачена **накопичувальна система оцінювання знань здобувачів вищої освіти**.

За накопичувальною системою підсумкова оцінка в балах з освітнього компонента розраховується як сума балів отриманих здобувачем вищої освіти за змістові модулі, відвідування на заняттях та за додаткові види робіт з компоненту (активна участь в роботі наукового гуртка кафедри, підготовка реферату і виступ з ним на семінарі, конференції і т. і., доповідь на науковій студентській конференції, призове місце в олімпіаді, підготовка наукової публікації, виконання індивідуального завдання, участь у вдосконаленні навчально-методичної бази кафедри тощо) (табл. 4.).

Кількість балів, що може отримати здобувач вищої освіти за змістовий модуль, може бути різною і встановлюватися для кожного змістового модуля (в залежності від значимості змістового модуля) з урахуванням того, що підсумкова оцінка не може перевищувати 90 балів. Розрахунок балів за поточний контроль та заохочувальні види робіт визначаються кафедрою та робочою програмою.

Таблиця 3

**Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними
шкалами і критерії оцінювання**

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ECTS	Значення оцінки ECTS	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
					екзамен	залік
90 - 100	A	відмінно	Здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили	Високий (творчий)	відмінно	зараховано
82 - 89	B	дуже добре	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	Достатній (конструктивно-варіативний)	добре	
74 - 81	C	добре	Здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок			
64 - 73	D	задовільно	Здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих	Середній (репродуктивний)	задовільно	
60 - 63	E	достатньо	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні			
35 - 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно	не зараховано

1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів			
--------	---	--	---	--	--	--

Підсумковий контроль – інтегроване оцінювання результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах за національною шкалою і шкалою ЄКТС, яке включає семестровий контроль та атестацію здобувача.

Таблиця 4

Оцінювання освітнього компонента

Бал за модулі (змістовні модулі) (всього 0-90)	Бал за відвідування (всього 0-5)	Бал заохочувальний (всього – 0-5)
Модуль 1	0-10% пропусків – 5 балів	доповідь на науковій студентській конференції
Модуль 2	10%-20% пропусків – 4 бали	активна участь в роботі наукового гуртка кафедри
Модуль 3	20%-40% пропусків – 3 бали	підготовка реферату і виступ з ним на семінарі, конференції і т.п.
Модуль 4	40%-60% пропусків – 2 бали	призове місце в олімпіаді
	60%-80% пропусків – 1 бал	підготовка наукової публікації
	більше 80% пропусків – 0 балів	виконання індивідуального завдання участь у вдосконаленні навчально-методичної бази кафедри

Максимально можлива оцінка за знання програмного матеріалу освітнього компонента становить 100 балів (табл.5):

- модульний контроль – до 90 балів,
- бал за відвідування занять – до 5 балів,
- бал за додаткові види робіт з вивчення освітнього компонента до 5 балів.

Відповідно до «Положення про систему оцінювання знань здобувачів вищої освіти в Одеському державному аграрному університеті» (нова редакція), затвердженим наказом ректора ОДАУ № 227-заг від 22 вересня 2023 року здобувач вищої освіти має право на автоматичне зарахування відповідних балів за освітній компонент, підвищити оцінку з освітнього компонента, право на перескладання підсумкового контролю з освітнього компонента.

У випадках конфліктної ситуації за мотивованою заявою здобувача вищої освіти чи викладача, деканом факультету/директором інституту створюється комісія для приймання підсумкового контролю, до якої входять завідувач кафедри (провідний викладач) і викладачі відповідної кафедри, представники деканату та органу студентського самоврядування.

Таблиця 5

Оцінювання навчальної дисципліни (від 0 до 100 балів)

Бал за змістовні модулі (БЗМ)														Сума		
Бал за модулі (змістовні модулі) (всього 0-90)														Бал за відвідування (всього 0-5)	Бал заохочувальний (всього 0-5)	100
Змістовний модуль 1 (ЗМ 1)				Змістовний модуль 2 (ЗМ 2)										0-5	0-5	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14			
5	5	5	5	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7			
Модульний контроль – 20				Модульний контроль – 70												
БЗМ = (ЗМ1 + ЗМ2+ЗМ3+ЗМ4) : 4																

8. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- Дубін Р. А., Тодоров М. І., Улизько С. І., Анфьорова М. В. Методичні рекомендації з навчальної практики з дисципліни «Внутрішні хвороби тварин» для здобувачів вищої освіти освітньої програми «Ветеринарна медицина» за спеціальністю 211 «Ветеринарна медицина» та «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза за спеціальністю 212 Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза – Одеса, ОДАУ, 2022.- 32с.
- Дубін Р. А., Тодоров М. І., Улизько С. І., Анфьорова М. В. Робочий зошит для виконання лабораторних робіт з внутрішніх хвороб тварин розроблено для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 212 «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза» та 211 «Ветеринарна медицина»– Одеса, ОДАУ, 2022.- 56с.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА**Базова**

- Внутрішні незаразні хвороби тварин: підручник / М. І. Цвіліховський та ін.; за заг. ред. М.І. Цвіліховського. 3-є вид. Київ: Аграрна освіта, 2014. 614 с.
- Внутрішні хвороби тварин: практикум / М. І. Цвіліховський та ін.; за заг. ред. М.І. Цвіліховського. Київ: ЦП КОМПРИНТ, 2016. 224 с.
- Внутрішні хвороби тварин / В. І. Левченко та ін.; за заг. ред. В.І. Левченка. Біла Церква, 2012. Ч.1. 528 с.
- Внутрішні хвороби тварин / В. І. Левченко та ін.; за заг. ред. В.І. Левченка. Біла Церква, 2015. Ч.2. 610 с.

Допоміжна

- Дробот М.В., Цвіліховський М.І. Терапія телят за неспецифічної бронхопневмонії та її профілактика з використанням біогенних елементів і ехінацеї пурпурової. Монографія. Житомир: 2022. 121 с.
- Шарандак П. В. Функціональний стан печінки й нирок у вівцематок. Монографія: Житомир: ПП «Євро-Волинь», 2022, 180 с.
- Превентивні технології забезпечення здоров'я дрібних домашніх і екзотичних тварин / М. І. Цвіліховський та ін. Навчальний посібник. Київ: «ЦП «КОМПРИНТ», 2022. 438 с.
- Голопура С.І. Порушення метаболізму і колострального імунітету у великої рогатої худоби та їх корекція. Монографія. Київ: «ЦП «КОМПРИНТ», 2021.

408 с.

5. Грушанська Н.Г., Цвіліховський М.І., Долецький С.П. Діагностика порушень обміну мінеральних речовин у корів: Монографія. Київ: «ЦП «КОМПРИНТ», 2020. 192 с.
6. Preventive veterinary technologies of internal diseases of ruminants / Цвіліховський М.І., Грушанська Н.Г., Долецький С.П., Костенко В.М. Монографія. Київ: 2020. 326 с.
7. Ананченко В. С., Дубін Р. А. Огляд основних захворювань печінки у тварин та їх класифікація. *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції науково-педагогічних працівників та молодих науковців «Актуальні аспекти розвитку ветеринарної медицини в умовах Євроінтеграції», присвяченої 85-річчю заснування факультету ветеринарної медицини ОДАУ (Одеса, 14-15.09.23р).* Одеський державний аграрний університет. Одеса, 2023. С. 18-21.
8. Скороход В. Ю., Дубін Р. А. Порівняльна ефективність препаратів при блошині інвазії собак і котів *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції науково-педагогічних працівників та молодих науковців «Актуальні аспекти розвитку ветеринарної медицини в умовах Євроінтеграції», присвяченої 85-річчю заснування факультету ветеринарної медицини ОДАУ (Одеса, 14-15.09.23р).* Одеський державний аграрний університет. Одеса, 2023. С. 42-45.
9. Тодоров М. І. Дубін Р. А., Франчук-Крива Л. О., Стороженко В.В. Вплив стимулюючих засобів на деякі показники неспецифічної резистентності поросят під час відлучення *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції науково-педагогічних працівників та молодих науковців «Актуальні аспекти розвитку ветеринарної медицини в умовах Євроінтеграції», присвяченої 85-річчю заснування факультету ветеринарної медицини ОДАУ (Одеса, 14-15.09.23р).* Одеський державний аграрний університет. Одеса, 2023. С. 37-42.
10. Dubin, R. and Palii, A. and Sharandak, P. and Ivleva, O. and Todorov, M. (2023) Triazoline compounds influence on the meat productivity of turkey carcasses *Scientific Horizons*. No3(36)2023 P. 40-42 DOI: 10.48077/scihor9.2023.21 (Scopus)
11. Дубін, Р., Івлева, О., Шарандак, П. (2023). Морфологічні та морфометричні критерії оцінки курчат-бройлерів *Аграрний вісник Причорномор'я*, 2023 (107). С. 23-32 DOI 10.37000/abbsl.2023.107.03 <http://lib.osau.edu.ua/jspui/handle/123456789/3923>.
12. Дубін Р., Івлева О. Етіологічна складова та профілактика шлунково-кишкових захворювань курчат-бройлерів в птахівничих господарствах. *Agrarian Bulletin of the Black Sea Littoral*. 2023. Вип.106. С. 59-69. DOI:10.37000/abbsl.2023.106.07.
13. М. Тодоров, Р. Дубін, Л. Франчук-Крива, В. Кушнір (2023) Реабілітаційно-лікувальні заходи ослаблених поросят з ознаками анемії за відлучення *Agrarian Bulletin of the Black Sea Littoral*. 2023. Вип.108. С. 80-85. DOI:10.37000/abbsl.2023.106.07.
14. Р. Дубін, В. Скороход, Т.Кириленко (2023) Частота виникнення

піотравматичного дерматиту собак в умовах ветеринарної клініки «Ексвет» м.Одеса *Agrarian Bulletin of the Black Sea Littoral*. 2023. Вип.108. С. 120-125.

15. М. Франчук, В. Кушнір, М. Тодоров (2023) Фармако-терапевтична ефективність препаратів arnica-injel та zeel в комплексній терапії котів, хворих на ендокардит *Agrarian Bulletin of the Black Sea Littoral*. 2023. Вип.108. С. 153-157.

10. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. https://irbis-nbuv.gov.ua/irbis_nbuv.html веб-сайт. URL: (дата звернення: 31.06.2025).
2. Чим тварини відрізняються від рослин? веб-сайт. URL: <http://zoolife.rv.ua> (дата звернення: 31.06.2025).
2. Ветеринарна бібліотека: навчальна і довідкова. веб-сайт. URL: <https://studfiles.net> (дата звернення: 31.06.2025)
3. Хвороби печінки і жовчного міхура. веб-сайт. URL: <http://tvarunu.com.ua/tsikave/130/144/> (дата звернення: 31.08.2024).
4. Про домашніх тварин. веб-сайт. URL: <http://ukranimals.ua> (дата звернення: 31.06.2025).